

22 ביולי 2021

לכבוד
מר ארז כלפון
יו"ר מנהלת הליגות לכדורגל
מגדל ב.ס.ר. 2
דרך בן גוריון 1, רמת גן
באמצעות הפקס + אישור מסירה
א.נ.,

הנדון: פגיעה בחופש העיתונות ופגיעה בזכויות יוצרים - צלמים

בשם מרשנו, ארגון העיתונאים בישראל, ובהמשך לפניו צלמים אליו, הרינו לפנות אליך בדחיפות בהתייחס
לנדון, כדלקמן:

1. ארגון העיתונאים בישראל הוא ארגון עובדים פרופסיונאלי, המופקד על טיפול בזכויות
העיתונאים לרבות שמירה על חופש העיתונות. ארגון העיתונאים הוא ארגון של למעלה מ-3,000
עיתונאים ועיתונאיות בכלי תקשורת שונים. ארגון העיתונאים הוא הגוף המרכזי והגדול ביותר
העוסק בייצוג העיתונאים במעמדם כעובדים וכמי שנושאים בשליחות ציבורית. הארגון גם חבר
במועצת העיתונות. הארגון שם לו למטרה, בין היתר, להגן על חופש העיתונות ועל העיתונאים
בהקשר זה.
2. בהתאם למידע שהגיע אלינו מצלמי עיתונות עולה כי מנהלת הליגות לכדורגל (להלן גם:
"המנהלת") הפיזה בימים האחרונים בקרב הצלמים מסמך נושא כותרת של "כללי התנהגות
במגרשים עונת 2021/2022 לצלמים".
3. עיון במסמך הנ"ל מעלה, כי הוא לוקה במספר סעיפים בלתי חוקיים. בכלל זה, סעיף שיש בו כדי
פגיעה בחופש העיסוק של הצלמים וכן פגיעה בזכויות היוצרים מכוח הדין של הצלמים וכן, סעיף
הכולל הטלת קנס על הצלמים. וכך, בין היתר, נקבע באותו מסמך:

"הקבוצות ו/או המנהלת יוכלו לעשות שימוש דיגיטלי חופשי
בתמונות של צלמים הפועלים במשחקים המאורגנים ע"י
מנהלת הליגות ו/או קבוצות בליגות המקצועניות ככל שהן
צד לתמונה (תמונות שצולמו באצטדיון שלהן, שחקנים שלהן
וכו') לשימוש עצמי בלבד (לא למכירה) לצרכי
הקבוצה/מנהלת ברשתות החברתיות ואפיקים עצמאיים תוך
מתן קרדיט בולט לצלם מבלי שתקום עילת תביעה לצלם
עפ"י חוק זכויות יוצרים, התשס"ח – 2007 או כל חוק אחר
בהקשר זה.

...

צלם אשר לא מחזיר את הווסט במקרה של החלטה שכזו בגין אי עמידה בכללי ההתנהגות כאמור, ישלם סכום מוסכם של 500 ₪ פיצויי".

4. ויודגש, המנהלת או קבוצות הכדורגל החברות - בשום צורה ובשום מקרה אינן - יכולות לעשות שימוש בתמונות פרי עבודת הצלמים מבלי לשאת בתשלום בגין זכויות היוצרים של הצלמים. המדובר בניסיון שאינו חוקי, אינו מוסרי ואינו ראוי. זאת כידוע לכם היטב, וברי כי אין בעובדה כי הצילומים נערכים במגרשי הכדורגל כדי מסלול עוקף חוק זכויות יוצרים, תשס"ח – 2007 (להלן: "חוק זכויות יוצרים" או "החוק") או עוקף פסיקת בתי המשפט הענפה בעניין זה - גם לא בקירוב ובלשון אחרת: המסמך מהווה הפרת הדין - בריש גלי - מצד המנהלת כלפי הצלמים. ראוי לציין, כי חלקים נכבדים מחוק זכויות יוצרים הם קוגנטיים ואינם ניתנים להתניה.

5. בנוסף, לא למותר לציין, כי חוק זכויות יוצרים מעגן את יצירת הצילום והצילום תחת הגנת זכויות יוצרים ובכלל זה, זכות מוסרית ובלשון סעיף 45 לחוק:

"(א) ליוצר של יצירה אמנותית, יצירה דרמטית, יצירה מוסיקלית או יצירה ספרותית, למעט תוכנת מחשב, שיש בה זכות יוצרים, תהיה ביחס ליצירתו זכות מוסרית, למשך תקופת זכות היוצרים באותה יצירה; ואולם, לעניין יצירה שהיא גופן לא תחול הזכות כאמור בסעיף 46(1).
(ב) הזכות המוסרית היא אישית ואינה ניתנת להעברה, והיא תעמוד ליוצר אף אם אין לו ביצירה זכות יוצרים או אם העביר את זכות היוצרים ביצירה, כולה או חלקה, לאחר."

6. למען השלמת התמונה בפניך נפנה אותך, בין היתר, גם להוראות סעיפים 1, 4 לחוק זכויות יוצרים ובכלל זה, גם לסעיפים 47 – 60 שעניינם תרופות ביחס להפרה של זכויות יוצרים.

7. נוסף, כי בשנים האחרונות ניתנו לא מעט פסקי דין שעניינם תשלום פיצוי לבעלי זכויות יוצרים, ובכללם צלמים. כך, למשל, נפסק ביחס לזכויות יוצרים בכל הנוגע לצילומים של אירועי ספורט, כי:

"אירוע ספורט עצמו הוא התרחשות של עובדות במציאות, אשר כידוע אינן מוגנות בזכויות יוצרים. אלא שזכות היוצרים עשויה לחול על האופן המסוים בו אירוע הספורט מתועד ונערך. אופן התייעוד והצילום של אירוע ספורט כרוך בלא מעט יצירתיות, וכך בוודאי באשר לבימויו והפקתו של הצילום, כמו גם אופן העריכה. כל אלה עולים, ככלל, לכדי "יצירה מקורית" הזוכה להגנת דיני זכויות היוצרים. ואכן, בפרשת טלאיבנט נקבע כי צילום והפקה של אירועי ספורט מוכרים כיצירה המוגנת בזכות יוצרים (ראו: פרשת טלאיבנט, בעמ' 540-541; קביעה זו אף אושרה בדיון נוסף: דנ"א 6407/01 ערוצי זהב ושות' נ' **Tele Event Ltd** (פורסם בנבו), 16.6.2004); גיא פסח "זכויות שידור – גלגוליה של סבוגיית [פסק הדין בעניין] א.ש.י.ר וחלקה כגורם מעצב בשוק התקשורת" המשפט י" 131, 132-133 (2005) (להלן: פסח, שוק התקשורת); גיא פסח "על פסיקה בענייני משפט וטכנולוגיה – בעקבות בש"א (תל-אביב-יפו) **The 11646/08** – **The Football Association Premier League Limited** נ' פלוני ואח"י" (פורסם בנבו) ספר שלמה לוי (אליעזר ריבלין, אשר גרוניס ומיכאיל קרייני עורכים, עתיד להתפרסם ב-2012) (להלן: פסח, משפט וטכנולוגיה)".²

8. וכך נפסק ביחס לזכויות יוצרים של צלמים:

¹ הדגשות הוספו, הח"מ.

² ע"א 9183/09 **The Football Association Premier League Limited** נ' פלוני, סעיף 12, 13.5.2012. (הדגשות הוספו, הח"מ).

"ככל צילום, יכול גם הצילום התיעודי להיות מושא זכות יוצרים, אם עומד הוא במבחני החוק הרגילים המציבים דרישה מינימלית של מקוריות ושל יצירתיות כתנאי להגנה (ראו ת"א (שלום ת"א) 24478/87 קרן נ' שביט, פ"מ תשנ"א(1) 139, 154 (1989); למבחני המקוריות והיצירתיות באופן כללי ראו ע"א 360/83 סטרוסקי בע"מ נ' גלידת ויטמן בע"מ, פ"ד מ(3) 340, 346 (1985) (להלן: עניין גלידת ויטמן); ע"א 2687/92 גבע נ' חברת וולט דיסני, פ"ד מח 251, 268-257 (1993); Exin-Lines Bros. נ' Interlego A/S 513/89 ע"א (1994) (להלן: עניין S.A, פ"ד מח(4) 133, 172-173 (1994) (להלן: עניין אינטרלגו); ע"א 2790/93 Eisenman נ' קימרון, פ"ד נד(3) 817, 829 (2000) (להלן: עניין קימרון); ע"א 2173/94 Tele Event Ltd. נ' ערוצי זהב ושות', פ"ד נה(5) 546, 529 (2001) (להלן: עניין טלאיבנט); טוני גרינמן זכויות יוצרים כרד א 90-99, 142 (מהדורה שנייה, 2008)).

הפרשנות המקובלת לתנאי המקוריות קובעת כי אין הכרח שהיצירה תהיה ביטוי של מחשבה מקורית, אלא די בכך שהיצירה לא תהיה מועתקת ושמקורה יהיה ביוצרה (ראו עניין טלאיבנט, בעמ' 546; עניין גלידת ויטמן, בעמ' 346; עניין קימרון, בעמ' 829; עניין גבע, בעמ' 257 ("מבחינה איכותית לא נדרשת אלא רמה נמוכה ביותר של ביטוי אישי")). באשר לתנאי היצירתיות – היצירתיות הנדרשת היא מינימלית, ודי ב'משאב רוחני-אינטלקטואלי השקול ליצירתיות' (גרינמן, בעמ' 90). די בכך שהיצירה תהיה יוצר של השקעה מינימלית של משאב אנושי כלשהו וכי היא יתעשה תוך שימוש מינימאלי של יצירתיות מקורית' (עניין אינטרלגו, בעמ' 173-172; עניין קימרון, בעמ' 830).

אמנם, הצלם התיעודי אינו מביים את נושא צילומו, אולם אין בכך כדי לשלול את קיומה של מקוריות ושל יצירתיות בצילום התיעודי. אין להלום צמצום המקוריות למעשה של ביום. המקוריות יכולה להתבטא בהיבטים רבים ושונים כמו בחירת התזמון הנכון; בחירת זווית הצילום והתאורה, המרחק מהנושא, מיקוד התמונה, בחירת הרקע לתמונה וטכניקת הצילום; עיצוב הצילום, משחקי האור והצל, ההדגשים המגוונים ועצם בחירת הנושא וסידורו. בכל צילום העומד בדרישת המקוריות המינימלית קיימת טביעת עינו הייחודית של הצלם. 'אין צילום – ויהא הפשוט ביותר, אשר אינו מושפע מאישיותו של המצלם' (פסק הדין של בית משפט השלום, בפס' 20; ראו גם **Bleistein v. Donaldson Lithographing Company 118 U.S.** 250, 239 (1903) (להלן: עניין **Bleistein; Nimmer**, בפרק 2.08; ת"א (שלום י-ס) 8107/01 זום 77 בע"מ נ' הוצאת עיתון "הארץ" בע"מ (מוסף מיוחד), פ"מ תשס"ב(3) 590, 577 (2003) (להלן: עניין זום 77)). בצילום הפשוט ביותר וחסר היומרה יש יותר מקוריות מאשר ביצירות לקט, אשר זכות מצידן להגנה".³

"כנודע, דיני זכויות היוצרים, שתכליתם להגן על קניינו הרוחני של האדם, מאופיינים, בין השאר, בחלוקה לזכות יוצרים כלכלית ולזכות מוסרית. זכות היוצרים הכלכלית חקוקה בעיקרה בסעיף 11 לחוק זכות יוצרים, והיא מקנה לבעליה זכות בלעדית לבצע פעולות מוגדרות ביצירה ולנצלה כנכס כלכלי. לעומתה, הזכות המוסרית, המעוגנת בפרק ז' לחוק, היא ביטוי להכרת המחוקק בקשר האישי-תרבותי-רוחני הקיים בין היוצר לבין יצירתו והיא מגנה גם על שמו הטוב וכבודו של היוצר ועל המוניטין שלו. ...

³ רע"א 7774/09 וינברג נ' וייסהוף, סעיפים 10-11, 28.8.2012 (הדגשות הוספו, הח"מ).

ולענייננו. מקובלת עלי קביעת בית המשפט המחוזי, כי פרסום התמונה על-ידי המשיבה 1 בעיתון 'הארץ', ללא ציון שמו של המבקש כמי שצילמה, עולה כדי הפרת זכותו המוסרית של המבקש לייחוס היצירה על שמו. אף אני סבור, כי מלשונו של חוק זכויות יוצרים עולה שפגיעה בזכות המוסרית לייחוס מהוה הפרה של הזכות. מכאן, כי אין בקיומו של נוהג מסוים בענף הפרסום שלא לתת 'קרדיט' ליוצר במצבים מסוימים, ככל שאכן ישנו כזה, כל עיקר, כדי לשלול את זכותם המוסרית של יוצרים ביצירותיהם".⁴

9. בנוסף, בבחינת למעלה מן הדרוש, גם הסעיף המובא במסמך וכאמור לעיל ולפיו, מוטל קנס כספי על הצלמים ככל שהם לא עומדים באמור באותו "מסמך", הוא אינו מידתי ואסור בנסיבות העניין, באופן שיש בו להכניס יד אסורה לכיסם של הצלמים, וזאת ללא כל מעמד משפטי וללא נורמה מחייבת המצדיקה את האמור בסעיף זה. התנהלות זו אינה ראויה וכאמור, גם אסורה ואף אינה חוקית ועל אחת כמה וכמה בהתייחס למסמך הכולל בחובו גם הוראות לא חוקיות. לא למותר לציין, כי המדובר בהוראות שהן לא רק בלתי חוקיות, אלא גם משנות סדרי עולם.

10. אם לא די באמור, ואף חמור לא פחות, הרי שדרישת המנהלת במסמך ולפיה, חתימה על המסמך מהווה תנאי לכניסה לאצטדיונים מהווה דרישה בלתי חוקית, שאינה נשענת על מאומה, ומהווה פגיעה בחופש העיסוק ובחופש התנועה של הצלמים לצד פגיעה ברגל גסה בחופש העיתונות. המנהלת אינה יכולה להעמיד תנאי זה, לא בכלל ובוודאי שלא על אדנים של מסמך שחלק מסעיפיו בלתי חוקיים ובלתי מוסריים כאמור. מובן כי אין כל הצדקה שבדין להצבת תנאי זה כמעין "סרטיפיקט" לכניסה של צלמים למגרשים, גם לא בקירוב. ברי כי סעיף שכזה, בלתי חוקי כאמור, אף יכול להביא לפגיעה במטה לחמם של הצלמים וכן להביא לפגיעה בעבודתם ולהעמידם אף בסכנת פיטורים.

11. בנוסף, יש גם דופי בתנאי לנשיאת "תעודת צלם של מנהלת הליגות", לשון המסמך, ללא כל תימוכין, וברי כי תעודת לע"מ או תעודת ארגון העיתונאים בישראל הן תעודות רלבנטיות למעמדו של העיתונאי כעיתונאי ולא תעודה אחרת של המנהלת, כבודה במקומה מונח, שכן אין היא גוף שיש בו כדי לקבוע מיהו עיתונאי.

12. לאור האמור, נבקשך, מתוך אחריות וענייניות, להביא לביטול הסעיפים כאמור ופרסום כללים מעודכנים, העומדים בקנה אחד עם הוראות החוק והדין.

13. להתייחסותך הדחופה נודה שאם לא כן אזי לא תיוותר בידי מרשנו הברירה אלא לנקוט בצעדים העומדים לרשותו על פי כל דין לרבות פנייה לערכאות.

14. אין באמור במכתבנו זה או במה שלא נאמר בו כדי להוות הודאה ו/או ויתור על כל טענה או זכות של הצלמים או של מרשנו.

בכבוד רב ובברכה,

ד"ר מורן סבוראי, עו"ד

העתקים :

גב נורית קנטי, יו"ר ארגון העיתונאים בישראל
מר אלי גרשונקוין, מנכ"ל ארגון העיתונאים בישראל
גב' ענת סרגוסטי, רכזת חופש עיתונות בארגון העיתונאים בישראל
הצלמים

⁴ רע"א 12/17 שריר נ' נירית זרעים בע"מ, סעיפים 10-11, 28.3.2017.